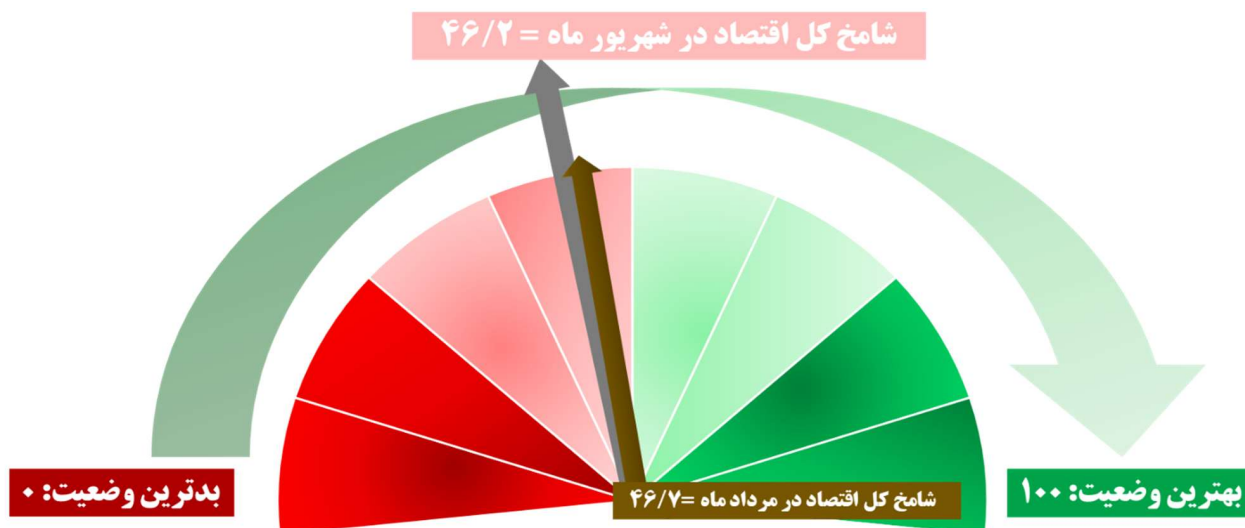

سرعت سنج ماهانه وضعیت کسب و کار کشور:

شاخص مدیران خرید (شامخ)

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

نتایج کلیدی:

- تداوم انقباض فعالیت‌های اقتصادی و صنعتی: شامخ کل اقتصاد در شهریورماه با ثبت ۴۶/۲، برای هجدهمین ماه متوالی پایین‌تر از سطح خنثی ۵۰ قرار گرفت. در این ماه، هم‌زمانی ضعف تقاضا با تشدید محدودیت‌های سمت عرضه، همچنان فعالیت بنگاه‌ها را تحت فشار قرار داد.
- تشدید محدودیت تأمین مواد اولیه: شاخص موجودی مواد اولیه و لوازم خریداری‌شده برای هجدهمین ماه متوالی کاهش یافت و به کمترین میزان پنج‌ماهه پس از آتش‌بس رسید. کمبود مواد اولیه، محدودیت تخصیص ارز، مشکلات واردات و گمرکی و اختلالات حمل‌ونقل، فشار بر زنجیره تأمین را تشدید کرده‌اند.
- تشدید فشار هزینه‌ای و افزایش قیمت‌ها: شاخص قیمت خرید مواد اولیه و لوازم خریداری‌شده در شهریورماه به بالاترین سطح خود طی هفت سال گذشته رسید. همچنین، شاخص قیمت محصولات تولیدشده و خدمات ارائه‌شده، بالاترین مقدار چهارماهه خود را ثبت کرد. با این حال، ضعف تقاضا و کاهش قدرت خرید، امکان انتقال کامل افزایش هزینه‌ها به قیمت فروش را محدود کرده و فشار بر نقدینگی و حاشیه سود بنگاه‌ها را افزایش داده است.
- تداوم ضعف فعالیت صنعتی و صادرات: شاخص مقدار تولید محصولات صنعتی پس از یک ماه بهبود، مجدداً وارد محدوده انقباضی شد و شاخص میزان صادرات صنعتی برای بیست‌وسومین ماه متوالی در محدوده انقباضی قرار گرفت. در مقابل، شاخص میزان فروش محصولات صنعتی پس از ده ماه کاهش متوالی، برای اولین بار از مرز خنثی ۵۰ عبور کرد؛ با این حال، تداوم ضعف سفارش‌های جدید و بدتر شدن انتظارات تولید نشان می‌دهد که این بهبود هنوز نشانه‌ای از شکل‌گیری روندی پایدار نیست.
- تضعیف انتظارات نسبت به فعالیت اقتصادی: شاخص انتظارات نسبت به میزان فعالیت اقتصادی در ماه آینده، برای دومین ماه متوالی کاهش یافت و بدبینی بنگاه‌ها تشدید شد. نااطمینانی اقتصادی و سیاسی، مشکلات تأمین مواد اولیه و تجارت خارجی و محدودیت‌های انرژی، از جمله عواملی هستند که می‌توانند چشم‌انداز فعالیت بنگاه‌ها را تضعیف کرده و تصمیم‌گیری برای تولید، استخدام و سرمایه‌گذاری را با احتیاط بیشتری همراه سازند.
- پیام راهبردی شامخ شهریورماه: اقتصاد ایران در چرخه هم‌زمانی ضعف تقاضا، کمبود نهاده‌ها و تشدید فشار هزینه‌ای گرفتار شده و خروج پایدار از رکود، مستلزم رفع گلوگاه‌های تولید و تجارت، تقویت قدرت خرید و بازسازی اعتماد و چشم‌انداز بنگاه‌هاست.

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

شامخ کل اقتصاد

تعدیل فصلی نشده: ۴۹/۶ تعدیل فصلی شده: ۴۶/۲

- ✓ شاخص مدیران خرید کل اقتصاد (تعدیل شده فصلی) در شهریورماه ۱۴۰۵ به ۴۶/۲ رسیده است. بدین ترتیب، شامخ برای هجدهمین ماه متوالی کمتر از محدوده مرزی ۵۰ قرار گرفته است.
- ✓ شاخص مقدار تولید محصول یا ارائه خدمات در شهریور ماه در محدوده انقباضی اندکی کمتر از ۵۰ بوده است.
- ✓ شاخص موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده برای هفدهمین ماه متوالی در محدوده کمتر از ۵۰ قرار گرفت و به کمترین میزان پنج ماهه رسیده است.
- ✓ شاخص میزان استخدام و به کارگیری نیروی انسانی در شهریور برای شانزدهمین ماه متوالی همچنان در محدوده انقباضی یا خنثی باقی مانده است و کمترین میزان چهارماهه خود را پس از جنگ ثبت کرده است.
- ✓ شاخص قیمت خرید مواد اولیه یا لوازم خریداری شده بالاترین مقدار چهارماهه اخیر را ثبت کرده است و قیمت محصولات تولید شده و خدمات ارائه شده نیز به بیشترین مقدار هفت ماهه اخیر رسیده است.
- ✓ شاخص میزان صادرات کالا یا خدمات برای بیست و سومین ماه متوالی در محدوده انقباضی باقی مانده است و کمترین میزان پنج ماهه اخیر را به ثبت رسانده است.
- ✓ شاخص میزان انتظارات در مورد فعالیت اقتصادی در ماه آینده برای دومین ماه متوالی بدبینانه شد.

شامخ بخش صنعت

تعدیل فصلی نشده: ۵۱/۶ تعدیل فصلی شده: ۴۸/۵

- ✓ شاخص مدیران خرید صنعت ایران (تعدیل شده) در شهریور ماه با ثبت عدد ۴۸/۵ برای یازدهمین ماه متوالی مقداری کمتر از ۵۰ محاسبه شده است.
- ✓ شاخص موجودی مواد اولیه خریداری شده برای هفدهمین ماه متوالی کاهش یافت و به کمترین میزان پنج ماهه خود رسید.
- ✓ شاخص قیمت خرید مواد اولیه در شهریور ماه بالاترین میزان خود را در روند هفت سال گذشته به ثبت رسانده است و شاخص قیمت محصولات تولید شده نیز به بالاترین مقدار چهارماهه خود رسیده است.
- ✓ شاخص موجودی محصول نهایی در انبار کمترین میزان پنج ماهه خود را به ثبت رسانده است.
- ✓ شاخص میزان صادرات کالا کمترین میزان چهار ماهه خود را به ثبت رسانده است.
- ✓ شاخص میزان فروش محصولات پس از ده ماه کاهش متوالی برای نخستین بار به محدوده مرزی ۵۰ رسید.
- ✓ شاخص میزان انتظارات تولید در ماه آینده به پایین ترین سطح پنج ماهه پس از جنگ رسیده است.

شاخص مدیران خرید کل اقتصاد

روند تحولات اقتصاد ایران در دوره پس از جنگ، برای صاحبان کسب و کار و فعالان اقتصادی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. شناخت دقیق و به‌روز وضعیت فعالیت‌های اقتصادی، برای ارزیابی چشم‌انداز تولید، فروش، سرمایه‌گذاری و اتخاذ تصمیم‌های بنگاه‌ها ضروری است. در این میان، برخورداری از نماگرهای جامع و به‌هنگام که تصویری از وضعیت جاری اقتصاد و انتظارات فعالان اقتصادی ارائه دهند، اهمیت قابل توجهی دارد. شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد، یکی از مهم‌ترین نماگرهای ماهانه برای سنجش وضعیت فعالیت‌های اقتصادی و کسب و کار است که علاوه بر شرایط جاری، اطلاعات ارزشمندی درباره روند تقاضا، تولید، موجودی‌ها و انتظارات فعالان اقتصادی فراهم می‌کند.

بر اساس نتایج نظرسنجی میدانی و عملیاتی مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، شاخص مدیران خرید کل اقتصاد (تعدیل شده فصلی) در شهریورماه ۱۴۰۵ به ۴۶/۲ رسید. بدین ترتیب، شامخ برای هجدهمین ماه متوالی پایین‌تر از مرز خنثی ۵۰ قرار گرفت و تداوم انقباض فعالیت‌های اقتصادی را نشان داد. این شاخص نسبت به مردادماه ۰/۵ واحد کاهش یافت که بیانگر تضعیف نسبی وضعیت فعالیت‌های اقتصادی است.

در شهریورماه، هر پنج مؤلفه اصلی شامخ در محدوده انقباضی قرار داشتند. در این میان، شاخص موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری‌شده، با ثبت رقم ۳۸/۳، همچنان یکی از ضعیف‌ترین مؤلفه‌ها بود. هم‌زمانی کاهش موجودی نهاده‌ها با تداوم ضعف سفارش‌های جدید نشان می‌دهد که بنگاه‌ها با محدودیت‌های هم‌زمان در سمت عرضه و تقاضا مواجه‌اند؛ از یک‌سو، دسترسی به مواد اولیه و نهاده‌های تولید دشوار است و از سوی دیگر، ضعف تقاضا و محدودیت قدرت خرید مشتریان، امکان گسترش فعالیت‌ها را کاهش می‌دهد.

شاخص مقدار تولید محصول یا ارائه خدمات در شهریورماه به ۴۹/۷ رسید و به مرز خنثی ۵۰ نزدیک شد. این شاخص نسبت به مردادماه ۱/۷ واحد افزایش یافت و از بهبود نسبی وضعیت تولید حکایت داشت؛ با این حال، همچنان در محدوده انقباضی قرار گرفت. این بهبود محدود در شرایطی رخ داده است که سفارش‌های جدید مشتریان همچنان کاهش می‌یابند و موجودی مواد اولیه نیز در سطح پایینی قرار دارد.

در چنین شرایطی، نمی‌توان افزایش شاخص تولید را به‌تنهایی نشانه خروج از رکود دانست. استمرار ضعف تقاضا، محدودیت دسترسی به مواد اولیه و افزایش هزینه‌های تولید همچنان می‌توانند مانع تداوم بهبود فعالیت بنگاه‌ها شوند. از این‌رو، پایداری این روند به تقویت تقاضا و بهبود شرایط تأمین نهاده‌های تولید وابسته است.

شاخص میزان سفارش‌های جدید مشتریان در شهریورماه به ۴۶/۷ رسید و برای هجدهمین ماه متوالی در محدوده انقباضی باقی ماند. این شاخص نسبت به مردادماه ۰/۳ واحد کاهش یافت که از تداوم ضعف تقاضا و تشدید محدود، اما مستمر، کاهش سفارش‌های جدید حکایت دارد.

کاهش قدرت خرید، استمرار تورم، افزایش قیمت کالاها و خدمات و رکود در برخی بازارها، می‌توانند از عوامل محدودکننده تقاضای مؤثر باشند. تداوم ضعف سفارش‌های جدید، در صورت استمرار، می‌تواند به کاهش تولید در ماه‌های آینده، احتیاط بیشتر بنگاه‌ها در استخدام نیروی انسانی و به تعویق افتادن تصمیم‌های سرمایه‌گذاری منجر شود. از این منظر، افزایش شاخص تولید در شهریورماه، تا زمانی که با بهبود سفارش‌های جدید همراه نشود، نمی‌تواند نشانه‌ای قطعی از احیای پایدار فعالیت‌های اقتصادی تلقی شود.

شاخص موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری‌شده در شهریورماه به ۳۸/۳ رسید و برای هجدهمین ماه متوالی پایین‌تر از سطح خنثی ۵۰ باقی ماند. این شاخص نسبت به مردادماه ۰/۸ واحد کاهش یافت و بیانگر تداوم محدودیت در تأمین و نگهداری نهاده‌های تولید است. بر اساس گزارش‌های ارائه‌شده از سوی فعالان اقتصادی، کمبود مواد اولیه و افزایش قیمت آن‌ها همچنان از مشکلات مهم بنگاه‌هاست. محدودیت تخصیص ارز، دشواری‌های واردات، تأخیر در ترخیص کالا از گمرک، اختلال در مسیرهای حمل‌ونقل و محدودیت نقدینگی، از جمله عواملی هستند که می‌توانند دسترسی بنگاه‌ها به نهاده‌های تولید را تحت تأثیر قرار دهند.

تداوم کاهش موجودی مواد اولیه در شرایطی که بنگاه‌ها با ضعف تقاضا نیز مواجه‌اند، نشان می‌دهد محدودیت‌های زنجیره تأمین همچنان یکی از ریسک‌های مهم فعالیت اقتصادی است. در صورت استمرار این وضعیت، کاهش موجودی نهاده‌ها می‌تواند از یک

محدودیت تأمین به مانعی مستقیم برای تولید و حتی توقف برخی فعالیت‌ها تبدیل شود. از این رو، تسهیل تأمین مواد اولیه و ارزش مورد نیاز تولید و بهبود دسترسی بنگاه‌ها به سرمایه در گردش، از موضوعات مهم برای جلوگیری از تشدید رکود محسوب می‌شود.

شاخص میزان استخدام و به‌کارگیری نیروی انسانی در شهریورماه به ۴۴/۰ کاهش یافت و برای شانزدهمین ماه متوالی، از خردادماه ۱۴۰۴، در محدوده انقباضی قرار گرفت. این شاخص نسبت به مردادماه ۳/۲ واحد کاهش داشته است که یکی از افت‌های قابل توجه در میان مؤلفه‌های اصلی شامخ به شمار می‌رود. کاهش تقاضا، افزایش هزینه‌های تولید، محدودیت نقدینگی و ناطمینانی نسبت به چشم‌انداز فعالیت اقتصادی، از جمله عواملی هستند که می‌توانند بنگاه‌ها را به اتخاذ رویکردی محتاطانه در استخدام نیروی انسانی سوق دهند. کاهش این شاخص در شرایطی که شاخص تولید به مرز خنثی نزدیک شده، بیانگر آن است که بهبود نسبی تولید هنوز به بهبود متناسب وضعیت استخدام و اشتغال منجر نشده است.

تداوم این وضعیت می‌تواند بر درآمد خانوارها، قدرت خرید و تقاضای داخلی اثر بگذارد و از این مسیر، زمینه تداوم رکود در فعالیت‌های اقتصادی را فراهم کند. البته، برای ارزیابی دقیق آثار این تحولات بر سطح اشتغال، باید نتایج شامخ در کنار آمار رسمی بازار کار بررسی شود.

شاخص قیمت خرید مواد اولیه یا لوازم خریداری‌شده در شهریورماه به ۹۱/۵ رسید و نسبت به مردادماه ۴/۳ واحد افزایش یافت. این رقم از تشدید فشارهای قیمتی در سمت نهاده‌های تولید حکایت دارد. افزایش نرخ ارز، هزینه مواد اولیه، انرژی، حمل‌ونقل و سایر نهاده‌های تولید، از جمله عواملی هستند که می‌توانند هزینه تمام‌شده فعالیت بنگاه‌ها را افزایش دهند. در همین حال، **شاخص قیمت محصولات تولیدشده و خدمات ارائه‌شده** نیز با افزایش ۹/۴ واحدی به ۷۲/۵ رسید که نشان‌دهنده شتاب‌گیری افزایش قیمت فروش محصولات و خدمات است. با این حال، افزایش قیمت فروش لزوماً به معنای بهبود حجم فروش یا تقاضا نیست. ضعف قدرت خرید مشتریان و کاهش سفارش‌های جدید می‌تواند توان بنگاه‌ها برای انتقال کامل افزایش هزینه‌ها به قیمت فروش را محدود کند.

در نتیجه، بنگاه‌ها با فشار هم‌زمان افزایش هزینه‌ها و ضعف تقاضا مواجه‌اند؛ وضعیتی که می‌تواند نقدینگی، حاشیه سود و توان سرمایه‌گذاری آن‌ها را تحت فشار قرار دهد. بررسی نسبت تغییرات قیمت نهاده‌ها به قیمت فروش و همچنین تحولات مقدار فروش، برای ارزیابی دقیق‌تر وضعیت سودآوری بنگاه‌ها ضروری است.

شاخص میزان صادرات کالا یا خدمات در شهریورماه به ۳۷/۴ کاهش یافت و برای بیست‌وسومین ماه متوالی در محدوده انقباضی باقی ماند. این شاخص نسبت به مردادماه ۵/۸ واحد کاهش داشت که از تشدید افت صادرات حکایت می‌کند. محدودیت‌های ارزی و مالی، دشواری‌های واردات و صادرات، مشکلات گمرکی، اختلال در حمل‌ونقل، افزایش هزینه‌های تجارت خارجی و تحولات منطقه‌ای، از جمله عواملی هستند که می‌توانند عملکرد صادراتی بنگاه‌ها را تحت تأثیر قرار دهند. تداوم این شرایط، علاوه بر کاهش فرصت‌های درآمدزایی ارزی، می‌تواند حفظ بازارهای خارجی و رقابت‌پذیری بنگاه‌های ایرانی را دشوارتر کند.

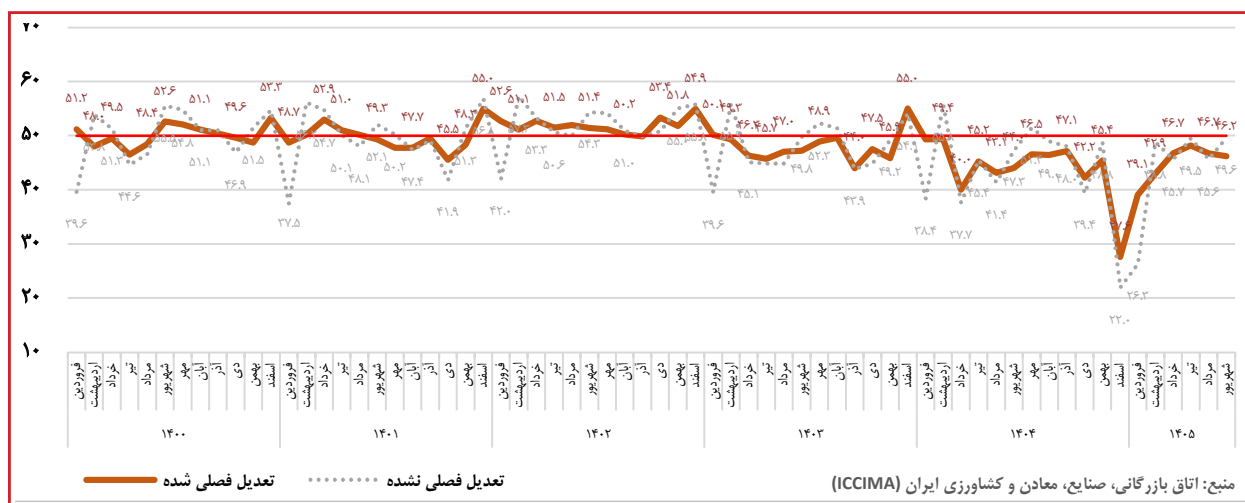
افت شاخص صادرات در کنار ضعف سفارش‌های جدید و محدودیت‌های تأمین مواد اولیه، نشان می‌دهد که بنگاه‌ها برای گسترش بازارهای فروش خود با چالش‌های جدی مواجه‌اند. در این شرایط، تسهیل تجارت خارجی، کاهش موانع لجستیکی و گمرکی و افزایش پیش‌بینی‌پذیری مقررات تجاری می‌تواند به بهبود شرایط فعالیت بنگاه‌های صادراتی کمک کند.

شاخص انتظارات فعالان اقتصادی درباره میزان فعالیت در ماه آینده در شهریورماه به ۴۵/۴ رسید. این شاخص نسبت به مردادماه ۱ واحد افزایش یافت، اما همچنان پایین‌تر از مرز خنثی ۵۰ قرار دارد و نشان‌دهنده تداوم غلبه انتظارات منفی بر چشم‌انداز فعالیت اقتصادی است. تداوم محدودیت‌های اقتصادی، افزایش هزینه‌های تولید، ضعف تقاضا و ناطمینانی نسبت به تحولات سیاسی و اقتصادی، می‌تواند مانع شکل‌گیری انتظارات مثبت و پایدار در میان بنگاه‌ها شوند. هرچند بهبود محدود این شاخص نسبت به مردادماه می‌تواند نشانه‌ای از تعدیل نسبی بدبینی باشد، هنوز نمی‌توان آن را نشانه‌ای از بازگشت اعتماد یا انتظار رونق در ماه آینده دانست.

بهبود پایدار انتظارات مستلزم کاهش ناطمینانی، بهبود شرایط تأمین مواد اولیه و نقدینگی، تقویت تقاضای مؤثر و فراهم‌شدن امکان برنامه‌ریزی قابل اتکا برای تولید و سرمایه‌گذاری است.

نمودار ۱: شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد

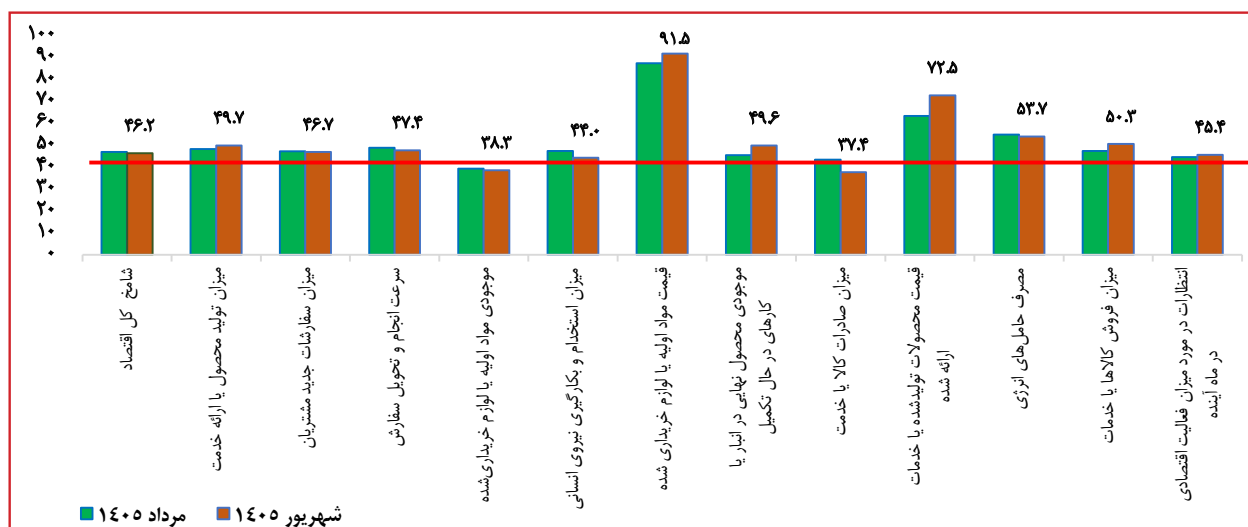

جدول ۱: شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد در دو ماه منتهی به شهریور ۱۴۰۵

تعدیل فصلی شده		تعدیل فصلی نشده		شاخص	
شهریور ۱۴۰۵	مرداد ۱۴۰۵	شهریور ۱۴۰۵	مرداد ۱۴۰۵		
۴۶٫۲	۴۶٫۷	۴۹٫۶	۴۵٫۶	شامخ کل اقتصاد	مولفه‌های اصلی
۴۹٫۷	۴۸٫۰	۵۴٫۸	۴۳٫۶	میزان تولید محصول یا ارائه خدمت	
۴۶٫۷	۴۷٫۰	۵۳٫۱	۴۴٫۴	میزان سفارشات جدید مشتریان	
۴۷٫۴	۴۸٫۶	۴۹٫۰	۵۱٫۵	سرعت انجام و تحویل سفارش	
۳۸٫۳	۳۹٫۱	۳۷٫۰	۳۹٫۳	موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده	
۴۴٫۰	۴۷٫۲	۴۴٫۶	۴۸٫۸	میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	
۹۱٫۵	۸۷٫۲	۹۱٫۵	۸۷٫۲	قیمت مواد اولیه یا لوازم خریداری شده	مولفه‌های کمکی
۴۹٫۶	۴۵٫۳	۴۹٫۹	۴۷٫۵	موجودی محصول نهایی در انبار یا کارهای در حال تکمیل	
۳۷٫۴	۴۳٫۲	۳۸٫۲	۴۳٫۲	میزان صادرات کالا یا خدمات	
۷۲٫۵	۶۳٫۱	۷۲٫۵	۶۳٫۱	قیمت محصولات تولیدشده و خدمات ارائه شده	
۵۳٫۷	۵۴٫۷	۴۷٫۷	۵۱٫۴	مصرف حامل‌های انرژی	
۵۰٫۳	۴۷٫۲	۵۵٫۸	۴۴٫۰	میزان فروش کالاها یا خدمات	
۴۵٫۴	۴۴٫۴	۴۵٫۸	۴۸٫۵	انتظارات در مورد میزان فعالیت اقتصادی در ماه آینده	

ماخذ: مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، مرداد و شهریور ۱۴۰۵

نمودار ۲: شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد در دو ماه منتهی به شهریور ۱۴۰۵، تعدیل فصلی شده

در یک جمع بندی اولیه، تصویر شامخ کل در شهریورماه نشان می دهد که اقتصاد ایران همچنان با رکود فعالیت ها و فشار همزمان بر تقاضا، زنجیره تأمین، هزینه تولید و اشتغال مواجه است. نزدیک شدن شاخص تولید به مرز خنثی، در غیاب بهبود سفارشات جدید و رفع محدودیت های تولید، برای نتیجه گیری درباره خروج پایدار از رکود کافی نیست. بنابراین، تداوم رکود، بهبود شکننده تولید، تشدید محدودیت زنجیره تأمین، افت محسوس شاخص استخدام و به کارگیری نیروی انسانی، تشدید فشارهای قیمتی و تضعیف صادرات و در نهایت تداوم بدبینی نسبت به آینده محورهای کلیدی شامخ در سطح کلان شهریورماه سال جاری است.

لذا تسهیل تأمین مواد اولیه و ارز، بهبود دسترسی بنگاه ها به سرمایه در گردش، کاهش موانع تجارت خارجی و افزایش پیش بینی پذیری سیاست های اقتصادی، از مهم ترین محورهای قابل بررسی برای حمایت از فعالیت بنگاه ها است.

شاخص مدیران خرید کل اقتصاد و تغییرات تولید ناخالص داخلی

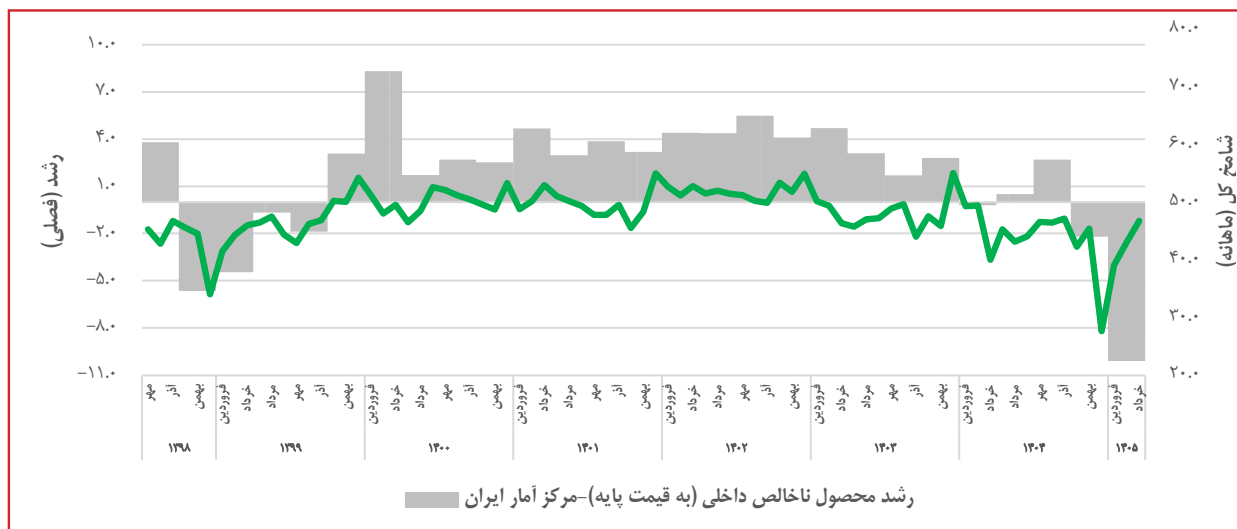
بررسی روند شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد در کنار آمار رشد تولید ناخالص داخلی نشان می دهد که در بسیاری از دوره ها، میان تغییرات این دو نماگر هم راستایی نسبی وجود دارد. این هم راستایی، به ویژه در مقایسه روند فصلی شامخ کل اقتصاد با نرخ رشد تولید ناخالص داخلی منتشر شده از سوی مرکز آمار ایران و بانک مرکزی، قابل بررسی است.

با این حال، شامخ و حساب های ملی از نظر ماهیت، روش محاسبه و دوره پوشش داده ها تفاوت های اساسی دارند. شامخ بر پایه نظرسنجی از فعالان اقتصادی و ارزیابی آن ها از تغییرات تولید، سفارشات های جدید و سایر مؤلفه های فعالیت بنگاه ها تهیه می شود؛ در حالی که رشد تولید ناخالص داخلی بر اساس داده ها و چارچوب حساب های ملی محاسبه می شود. بنابراین، هم راستایی روند این دو شاخص را باید نشانه ای از ارتباط احتمالی تحولات فعالیت بنگاه ها با عملکرد کلان اقتصاد دانست، نه دلیلی بر وجود رابطه ای قطعی و مستقیم میان آن ها. از سوی دیگر، به دلیل محدودیت انتشار آمار ماهانه تولید ناخالص داخلی در ایران، امکان مقایسه مستقیم و ماهانه شامخ با تولید واقعی اقتصاد وجود ندارد. از این رو، برای بررسی هم راستایی این دو نماگر، از داده های فصلی تولید ناخالص داخلی منتشر شده از سوی مرکز آمار ایران و بانک مرکزی استفاده می شود. در این مقایسه، توجه به تفاوت منابع آماری، دوره های زمانی، روش های محاسبه و تعدیلات فصلی ضروری است.

مقایسه روندهای فصلی می تواند نشان دهد که در چه دوره هایی تغییرات شامخ کل اقتصاد با تغییرات رشد تولید ناخالص داخلی هم جهت بوده و در چه دوره هایی میان آن ها واگرایی مشاهده شده است. بررسی این واگرایی ها نیز اهمیت دارد؛ زیرا عواملی مانند شوک های اقتصادی، تغییرات قیمت ها، محدودیت های عرضه، تحولات تقاضا و نااطمینانی های اقتصادی ممکن است بر شاخص های مبتنی بر نظرسنجی و آمارهای حساب های ملی به شکل متفاوتی اثر بگذارند.

اهمیت شامخ از این منظر است که اطلاعات آن با فاصله زمانی کوتاهتری نسبت به بسیاری از آمارهای رسمی اقتصاد در دسترس قرار می گیرد و می تواند نشانه های اولیه ای از تغییر جهت فعالیت های اقتصادی ارائه دهد. در نتیجه، شامخ در کنار آمارهای رسمی حساب های ملی، می تواند به عنوان یک نماگر مکمل برای پایش تحولات جاری اقتصاد و ارزیابی چشم انداز کوتاه مدت تولید مورد استفاده قرار گیرد؛ هرچند برای سنجش میزان قدرت پیش بینی آن، بررسی آماری رابطه میان مقادیر گذشته شامخ و رشد اقتصادی در دوره های بعد ضروری است.

نمودار ۳: روند شاخص کل اقتصاد با رشد محصول ناخالص داخلی (مرکز آمار ایران) طی سال‌های اخیر

شاخص مدیران خرید بخش صنعت

شاخص مدیران خرید بخش صنعت، شامل صنایع کارخانه‌ای و تولیدی، یکی از نماگرهای مهم برای ارزیابی وضعیت کسب‌وکارها و روند تغییرات تولید، سفارش‌ها و فروش واحدهای صنعتی است. بررسی این شاخص در شرایط عادی و دوره‌های بحرانی، امکان شناسایی تغییرات فعالیت صنعتی و محدودیت‌های پیش‌روی بنگاه‌ها را فراهم می‌کند.

بر اساس نتایج نظرسنجی میدانی مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، **شاخص مدیران خرید صنعت (شاخص صنعت)**، پس از تعدیل فصلی، در شهریورماه ۱۴۰۵ به ۴۸/۵ رسید و برای یازدهمین ماه متوالی پایین‌تر از سطح خنثی ۵۰ قرار گرفت. این شاخص نسبت به مردادماه ۱/۳ واحد کاهش یافت که بیانگر تضعیف مجدد فعالیت‌های صنعتی و تداوم شرایط انقباضی در این بخش است. شاخص مقدار تولید محصولات نیز پس از بهبود در مردادماه، در شهریور دوباره به محدوده انقباضی بازگشت. هم‌زمان، شاخص سفارش‌های جدید مشتریان همچنان پایین‌تر از مرز خنثی قرار داشت و موجودی مواد اولیه کاهش قابل‌توجهی را تجربه کرد. در مقابل، شاخص فروش محصولات برای نخستین بار پس از ده ماه کاهش متوالی از مرز ۵۰ عبور کرد؛ با این حال، افت شاخص کل صنعت و تداوم محدودیت‌های تأمین نهاده‌ها نشان می‌دهد که این بهبود هنوز به تحول فراگیر و پایدار در فعالیت‌های صنعتی تبدیل نشده است.

در مجموع، ترکیب تحولات شهریورماه از تداوم فشار بر بخش صنعت حکایت دارد؛ فشاری که از یک‌سو با ضعف تقاضا و سفارش‌های جدید و از سوی دیگر با کمبود مواد اولیه، افزایش هزینه‌های تولید و ناطمینانی نسبت به چشم‌انداز فعالیت‌ها مرتبط است.

شاخص مقدار تولید محصولات در شهریورماه، پس از بهبود در مردادماه، به ۴۹/۰ کاهش یافت و بار دیگر در محدوده انقباضی قرار گرفت. این شاخص نسبت به مردادماه ۲/۳ واحد افت کرد و نشان داد که بهبود فعالیت تولیدی در ماه قبل هنوز از پشتوانه کافی برای تداوم برخوردار نبوده است. ضعف تقاضا، محدودیت دسترسی به مواد اولیه، افزایش هزینه‌های تولید و اختلال در زنجیره تأمین و حمل‌ونقل، از جمله عواملی هستند که می‌توانند مانع استمرار تولید در سطح مطلوب شوند. کاهش هم‌زمان شاخص موجودی مواد اولیه و باقی‌ماندن سفارش‌های جدید در محدوده انقباضی نیز نشان می‌دهد که بنگاه‌های صنعتی با محدودیت‌هایی در تأمین نهاده‌ها و تقویت تقاضا مواجه‌اند.

در این شرایط، بازگشت شاخص تولید به محدوده انقباضی را باید هشدار دهنده‌ای درباره شکنندگی روند بهبود فعالیت صنعتی دانست.

تداوم تولید در ماه‌های آینده به بهبود دسترسی به نهاده‌ها، کاهش فشار هزینه‌ها و تقویت تقاضای داخلی و خارجی وابسته خواهد بود.

شاخص میزان سفارش‌های جدید مشتریان در شهریورماه به ۴۹/۶ رسید و برای نهمین ماه متوالی، از دی‌ماه ۱۴۰۴، پایین‌ترین سطح خنثی ۵۰ قرار گرفت. این شاخص نسبت به مردادماه ۰/۳ واحد کاهش یافت و از تداوم ضعف جریان سفارش‌های جدید حکایت دارد. ضعف تقاضای داخلی، رکود در برخی بازارها، محدودیت قدرت خرید مشتریان و مشکلات صادراتی، از جمله عواملی هستند که می‌توانند مانع شکل‌گیری جریان پایدار سفارش‌های جدید شوند. تداوم این وضعیت، توان بنگاه‌ها را برای افزایش تولید، توسعه ظرفیت‌های موجود، استخدام نیروی جدید و اجرای برنامه‌های سرمایه‌گذاری محدود می‌کند.

هم‌زمانی کاهش سفارش‌های جدید با بازگشت شاخص تولید به محدوده انقباضی نشان می‌دهد که بخش صنعت همچنان با چالش تقویت تقاضا مواجه است. از این‌رو، بهبود پایدار فعالیت صنعتی مستلزم آن است که افزایش تولید با رشد سفارش‌های جدید و بهبود فروش همراه شود.

در سمت عرضه، **شاخص موجودی مواد اولیه خریداری‌شده** در شهریورماه به ۳۶/۷ کاهش یافت و برای هفدهمین ماه متوالی پایین‌ترین سطح خنثی ۵۰ قرار گرفت. این شاخص نسبت به مردادماه ۴/۸ واحد کاهش داشت و بر اساس روند گزارش‌شده، به کمترین میزان پنج‌ماهه پس از آتش‌بس رسید. محدودیت‌های اقتصادی، افزایش نرخ ارز و هزینه‌های تأمین، مشکلات واردات و تخصیص ارز، تأخیر در ترخیص کالا و اختلال در مسیرهای حمل‌ونقل و لجستیک، از جمله عواملی هستند که می‌توانند دسترسی صنایع به مواد اولیه را دشوار کنند. محدودیت در مسیرهای تجاری، از جمله اختلالات احتمالی مرتبط با تنگه هرمز، نیز در صورت تأیید شواهد میدانی می‌تواند بر تأمین نهاده‌ها و هزینه‌های حمل‌ونقل اثرگذار باشد.

تداوم کاهش موجودی مواد اولیه، در کنار افزایش قیمت خرید نهاده‌ها، نشان می‌دهد که محدودیت تأمین به یکی از گلوگاه‌های مهم تولید صنعتی تبدیل شده است. در صورت استمرار این شرایط، خطر کاهش ظرفیت تولید، تأخیر در تحویل سفارش‌ها و اختلال یا توقف فعالیت برخی خطوط تولید افزایش می‌یابد. از این‌رو، تسهیل تخصیص ارز، تسریع فرآیند واردات و ترخیص کالا، بهبود مسیرهای لجستیکی و افزایش دسترسی بنگاه‌ها به سرمایه در گردش، از محورهای مهم برای کاهش فشار بر زنجیره تأمین صنعت محسوب می‌شوند.

شاخص میزان استخدام و به‌کارگیری نیروی انسانی در شهریورماه به ۴۸/۲ رسید و همچنان پایین‌ترین سطح خنثی ۵۰ باقی ماند. با این حال، این شاخص نسبت به مردادماه ۰/۶ واحد افزایش یافت که نشان‌دهنده بهبود محدود آن و کاهش نسبی شدت انقباض در این مؤلفه است.

ضعف سفارش‌های جدید و فروش، افزایش هزینه‌های تولید، کمبود نقدینگی و نااطمینانی نسبت به آینده فعالیت‌های اقتصادی، همچنان می‌توانند بنگاه‌ها را نسبت به افزایش نیروی انسانی محتاط نگه دارند. به همین دلیل، بهبود محدود شاخص استخدام را نباید به‌منزله ایجاد رونق در بازار کار صنعتی تلقی کرد.

در شرایطی که شاخص تولید دوباره به محدوده انقباضی بازگشته و موجودی مواد اولیه نیز کاهش یافته است، استمرار بهبود اشتغال به افزایش پایدار سفارش‌ها و تولید و کاهش محدودیت‌های عملیاتی بنگاه‌ها وابسته خواهد بود.

شاخص قیمت خرید مواد اولیه در شهریورماه به ۹۳/۳ رسید و نسبت به مردادماه ۵/۱ واحد افزایش یافت. این رقم، بر اساس اطلاعات گزارش، بالاترین سطح ثبت‌شده در روند هفت‌ساله شاخص است و از تشدید فشار هزینه‌ای بر بنگاه‌های صنعتی حکایت دارد. افزایش نرخ ارز، محدودیت واردات، دشواری دسترسی به مواد اولیه و افزایش هزینه‌های حمل‌ونقل و سایر نهاده‌های تولید، از جمله عواملی هستند که می‌توانند هزینه تمام‌شده محصولات صنعتی را افزایش دهند. در مقابل، ضعف تقاضا و محدودیت قدرت خرید مشتریان، امکان انتقال کامل افزایش هزینه‌ها به قیمت فروش را محدود می‌کند.

این وضعیت، بنگاه‌های صنعتی را با فشار هم‌زمان افزایش هزینه‌های تولید و محدودیت تقاضا مواجه می‌سازد. تداوم چنین شرایطی می‌تواند نقدینگی و حاشیه سود بنگاه‌ها را تحت فشار قرار دهد و توان آن‌ها برای حفظ تولید، سرمایه‌گذاری و اشتغال را کاهش دهد. با این حال، نتیجه‌گیری درباره میزان کاهش سودآوری یا احتمال تعطیلی بنگاه‌ها مستلزم بررسی اطلاعات مالی و عملیاتی تکمیلی است.

شاخص قیمت محصولات تولید شده در شهریورماه به ۷۴/۵ رسید و نسبت به مردادماه ۹/۸ واحد افزایش یافت. این شاخص نیز بر اساس داده‌های ارائه شده به بالاترین مقدار چهارماهه خود رسیده است و از شتاب‌گیری افزایش قیمت محصولات صنعتی حکایت دارد. افزایش قیمت فروش در شرایطی رخ داده که هزینه خرید مواد اولیه نیز با سرعت بیشتری افزایش یافته و شاخص سفارش‌های جدید مشتریان همچنان در محدوده انقباضی قرار دارد. بنابراین، افزایش شاخص قیمت محصولات را نباید لزوماً نشانه بهبود تقاضا یا افزایش واقعی فروش دانست.

در چنین شرایطی، بنگاه‌ها با چالش انتقال افزایش هزینه‌های تولید به قیمت نهایی مواجه‌اند. اگر افزایش قیمت فروش نتواند رشد هزینه‌های نهاده‌ها را جبران کند، حاشیه سود و توان مالی بنگاه‌ها تضعیف خواهد شد. ارزیابی دقیق این وضعیت به مقایسه تغییرات هزینه‌ها، قیمت فروش و مقدار فروش نیاز دارد.

شاخص موجودی محصول نهایی در انبار در شهریورماه به ۴۴/۳ کاهش یافت و به کمترین میزان پنج‌ماهه پس از آتش‌بس رسید. این شاخص نسبت به مردادماه ۵/۳ واحد کاهش نشان می‌دهد. کاهش موجودی محصول نهایی در انبار، در کنار افت موجودی مواد اولیه، می‌تواند بازتاب‌دهنده محدودیت‌های تولید و تغییر در مدیریت موجودی بنگاه‌ها باشد. یکی از توضیحات احتمالی آن است که برخی بنگاه‌ها برای پاسخ‌گویی به تقاضای موجود، از ذخایر محصول نهایی خود استفاده کرده‌اند. با این حال، کاهش موجودی انبار به تنهایی نمی‌تواند افزایش فروش را اثبات کند و ممکن است از کاهش تولید یا محدودیت در جایگزینی محصولات فروخته شده نیز ناشی شده باشد.

شاخص میزان صادرات کالا در شهریورماه به ۴۲/۱ کاهش یافت و برای بیست‌وسومین ماه متوالی در محدوده انقباضی باقی ماند. این شاخص نسبت به مردادماه ۵/۱ واحد افت کرد و بر اساس روند گزارش شده، به کمترین میزان چهارماهه خود رسید. ریسک‌ها و نااطمینانی‌های سیاسی، اختلال در مسیرهای تجاری و حمل‌ونقل، محدودیت‌های مرزی، مشکلات نقل‌وانتقال مالی و ارزی و افزایش هزینه‌های تجارت خارجی، از جمله عواملی هستند که می‌توانند رقابت‌پذیری صادرات صنعتی را کاهش دهند.

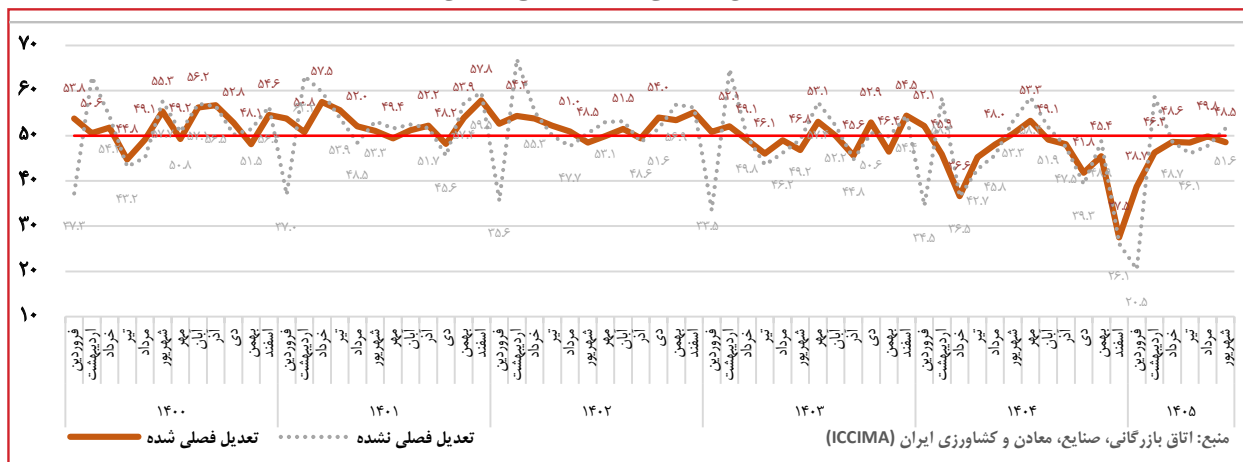
تداوم این شرایط، علاوه بر محدود کردن درآمدهای صادراتی، می‌تواند حفظ بازارهای خارجی را دشوارتر کند. افزایش ریسک تجارت با ایران همچنین ممکن است برخی خریداران خارجی را به سمت تأمین‌کنندگان جایگزین در سایر کشورها سوق دهد؛ موضوعی که در صورت استمرار، می‌تواند به از دست رفتن بازارهای صادراتی و دشوارتر شدن بازگشت به آن‌ها منجر شود. در این شرایط، کاهش هزینه‌های مبادله، تسهیل نقل‌وانتقال مالی، رفع موانع لجستیکی و افزایش پیش‌بینی‌پذیری مقررات تجاری، از جمله محورهای قابل بررسی برای حمایت از صادرات صنعتی است.

شاخص میزان فروش محصولات در شهریورماه به ۵۰/۸ رسید و برای نخستین بار پس از ده ماه کاهش متوالی، از مرز خنثی ۵۰ عبور کرد. این شاخص نسبت به مردادماه ۲/۳ واحد افزایش یافت و از بهبود نسبی وضعیت فروش در این ماه حکایت دارد. بهبود فروش در برخی رشته‌فعالیت‌های صنعتی، از جمله در نتیجه تخفیف‌ها و حراج‌های پایان فصل، می‌تواند یکی از عوامل احتمالی این تغییر باشد. با این حال، از آنجا که شاخص سفارش‌های جدید همچنان در محدوده انقباضی قرار دارد و شاخص تولید نیز دوباره به زیر ۵۰ بازگشته است، شواهد موجود برای نتیجه‌گیری درباره پایداری بهبود فروش کافی نیست.

شاخص انتظارات تولید در ماه آینده در شهریورماه به ۴۵/۶ کاهش یافت و نسبت به مردادماه ۳/۳ واحد افت کرد. این شاخص برای دومین ماه متوالی بدبینانه‌تر شد و بر اساس اطلاعات گزارش، به پایین‌ترین سطح پنج‌ماهه پس از جنگ رسید. تشدید محدودیت‌های اقتصادی، افزایش هزینه‌های تولید، دشواری تأمین مواد اولیه، ضعف سفارش‌های جدید و نااطمینانی نسبت به شرایط آینده، می‌توانند از عوامل مؤثر بر کاهش انتظارات تولید باشند.

کاهش این شاخص در کنار افت شامخ کل صنعت، کاهش موجودی مواد اولیه و تداوم ضعف صادرات، نشان می‌دهد که بهبود احتمالی برخی مؤلفه‌ها هنوز نتوانسته است چشم‌انداز مثبت و پایداری برای فعالیت صنعتی ایجاد کند. از این رو، تحولات ماه‌های آینده به میزان رفع محدودیت‌های تولید، تقویت تقاضا و کاهش نااطمینانی‌های اقتصادی وابسته خواهد بود.

نمودار ۴: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت

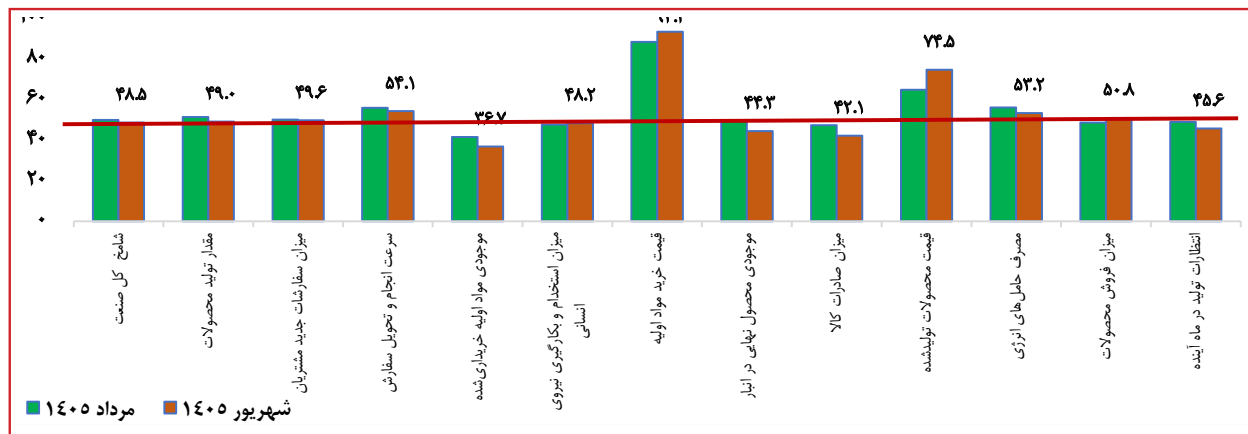

جدول ۲: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت در دو ماه منتهی به شهریور ۱۴۰۵

تعدیل فصلی شده		تعدیل فصلی نشده		شاخص	
شهریور ۱۴۰۵	مرداد ۱۴۰۵	شهریور ۱۴۰۵	مرداد ۱۴۰۵		
۴۸/۵	۴۹/۸	۵۱/۶	۴۷/۹	شامخ کل صنعت	مولفه‌های اصلی
۴۹/۰	۵۱/۳	۵۵/۳	۴۸/۲	مقدار تولید محصولات	
۴۹/۶	۴۹/۹	۵۳/۶	۴۵/۵	میزان سفارشات جدید مشتریان	
۵۴/۱	۵۵/۸	۵۵/۳	۵۳/۹	سرعت انجام و تحویل سفارش	
۳۶/۷	۴۱/۵	۳۶/۲	۴۲/۳	موجودی مواد اولیه خریداری شده	
۴۸/۲	۴۷/۶	۴۹/۱	۴۹/۲	میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	
۹۳/۳	۸۸/۲	۹۳/۳	۸۸/۲	قیمت خرید مواد اولیه	مولفه‌های کمکی
۴۴/۳	۴۹/۶	۴۵/۱	۵۱/۱	موجودی محصول نهایی در انبار	
۴۲/۱	۴۷/۲	۴۳/۲	۴۶/۴	میزان صادرات کالا	
۷۴/۵	۶۴/۷	۷۴/۵	۶۴/۷	قیمت محصولات تولیدشده	
۵۳/۲	۵۵/۹	۵۳/۰	۵۲/۳	مصرف حامل‌های انرژی	
۵۰/۸	۴۸/۵	۵۵/۸	۴۴/۹	میزان فروش محصولات	
۴۵/۶	۴۸/۹	۴۸/۱	۵۲/۴	انتظارات تولید در ماه آینده	

ماخذ: مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، مرداد و شهریور ۱۴۰۵

نمودار ۵: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت در دو ماه منتهی به شهریور ۱۴۰۵، تعدیل فصلی شده

بررسی وضعیت زیربخش‌های صنعت

بررسی جداول ۳ و ۴ نشان می‌دهد که وضعیت فعالیت صنعتی در شهریورماه میان رشته‌فعالیت‌ها یکسان نبوده است. بر اساس شاخص کل زیربخش‌های تعدیل‌شده فصلی، صنایع لاستیک و پلاستیک با شاخص ۶۱/۵ بالاترین مقدار را ثبت کرده‌اند. صنایع نساجی و چوب، کاغذ و مبلمان هر دو با شاخص ۵۱/۹ و صنایع کانی غیرفلزی با شاخص ۵۲/۷ در محدوده بالاتر از مرز خنثی قرار گرفته‌اند. صنایع فلزی با ۵۱/۶ و ماشین‌سازی و لوازم خانگی با ۵۱/۸ نیز در همین محدوده بوده‌اند.

در مقابل، صنایع غذایی با شاخص ۳۸/۶، صنایع فرآورده‌های نفت و گاز با ۴۳/۱، سایر صنایع با ۴۳/۷، صنایع شیمیایی با ۴۷/۵، پوشاک و چرم با ۴۸/۰ و وسایل نقلیه و قطعات وابسته با ۴۹/۰ پایین‌تر از مرز خنثی قرار گرفته‌اند. این تفاوت‌ها نشان می‌دهد که شرایط رکودی در بخش صنعت فراگیر نیست، اما در برخی رشته‌فعالیت‌ها شدت بیشتری دارد.

از منظر تولید، صنایع لاستیک و پلاستیک با شاخص ۵۶/۷، ماشین‌سازی و لوازم خانگی با ۵۷/۵ و صنایع فلزی با ۵۷/۲ در محدوده بالاتر از ۵۰ قرار دارند. در مقابل، صنایع غذایی با ۳۵/۸ و سایر صنایع با ۲۵/۶ با وضعیت ضعیف‌تری مواجه بوده‌اند. این تفاوت‌ها می‌تواند بیانگر ناهمگونی در وضعیت تقاضا، دسترسی به نهاده‌ها و شرایط عملیاتی صنایع باشد؛ هرچند برای تبیین علل این تفاوت‌ها، داده‌های تفصیلی بیشتری لازم است.

یکی از نکات مهم مشترک میان زیربخش‌ها، پایین بودن شاخص موجودی مواد اولیه است. این شاخص در صنایع غذایی ۳۱/۳، نساجی ۳۰/۰، فرآورده‌های نفت و گاز ۱۸/۲ و ماشین‌سازی و لوازم خانگی ۲۹/۲ ثبت شده است. در مقابل، شاخص قیمت خرید مواد اولیه در صنایع فرآورده‌های نفت و گاز به ۱۰۰ و در صنایع ماشین‌سازی و لوازم خانگی به ۹۷/۶ رسیده است. این ترکیب، فشار تأمین و هزینه نهاده‌ها را در تعدادی از رشته‌فعالیت‌ها برجسته می‌کند.

از منظر بازار، شاخص صادرات تعدیل‌شده فصلی در تمام زیربخش‌ها به جز چوب، کاغذ و مبلمان، که دقیقاً روی ۵۳/۶ قرار دارد، پایین‌تر از ۵۰ است. همچنین، انتظارات تولید ماه آینده در صنایع پوشاک و چرم، شیمیایی، فلزی، ماشین‌سازی و لوازم خانگی، وسایل نقلیه و سایر صنایع پایین‌تر از مرز خنثی قرار دارد. این موضوع نشان می‌دهد که حتی در برخی صنایع دارای شاخص کل بالاتر از ۵۰، چشم‌انداز تولید آینده لزوماً مثبت نیست.

جدول ۳: شاخص مدیران خرید (شامخ) زیربخش‌های صنعت، تعدیل فصلی نشده، شهریور ۱۴۰۵

شاخص	صنایع غذایی	صنایع نساجی	پوشاک و چرم	چوب، کاغذ و مبلمان	صنایع فراورده‌های نفت و گاز	صنایع شیمیایی	صنایع لاستیک و پلاستیک	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	ماشین‌سازی و لوازم خانگی	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	سایر صنایع
شامخ کل فعالیت	۴۴/۴	۵۴/۵	۵۴/۷	۵۱/۳	۴۸/۲	۵۰/۷	۶۳/۱	۵۷/۳	۵۳/۳	۵۳/۰	۵۱/۰	۴۷/۰
مقدار تولید محصولات	۴۲/۳	۷۰/۰	۵۵/۳	۴۵/۸	۵۰/۰	۵۲/۴	۶۲/۵	۶۶/۷	۶۱/۸	۵۹/۵	۶۱/۵	۳۰/۰
میزان سفارشات جدید	۴۶/۲	۵۵/۰	۶۳/۲	۵۰/۰	۵۴/۵	۵۹/۵	۷۰/۸	۶۲/۵	۴۷/۴	۵۹/۵	۴۸/۱	۵۰/۰
سرعت انجام و تحویل سفارش	۵۳/۸	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۴/۲	۵۰/۰	۵۴/۸	۵۸/۳	۶۲/۵	۵۳/۹	۶۱/۹	۵۳/۸	۵۰/۰
موجودی مواد اولیه	۳۴/۶	۳۰/۰	۴۴/۷	۵۰/۰	۱۸/۲	۲۹/۸	۴۱/۷	۳۳/۳	۴۲/۱	۲۸/۶	۳۴/۶	۵۰/۰
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۴۲/۳	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۸/۳	۵۰/۰	۴۲/۹	۶۶/۷	۴۵/۸	۵۶/۶	۴۰/۵	۴۸/۱	۶۰/۰
قیمت خرید مواد اولیه	۹۴/۲	۹۰/۰	۸۹/۵	۹۱/۷	۱۰۰/۰	۹۴/۰	۹۱/۷	۹۱/۷	۹۶/۱	۹۷/۶	۸۸/۵	۷۰/۰
موجودی محصول (انبار)	۵۵/۸	۶۰/۰	۳۹/۵	۴۵/۸	۱۸/۲	۳۸/۱	۴۵/۸	۴۱/۷	۵۱/۳	۳۱/۰	۴۴/۲	۳۰/۰
میزان صادرات کالا	۳۰/۸	۵۰/۰	۳۶/۸	۵۰/۰	۴۰/۹	۴۷/۶	۴۵/۸	۴۵/۸	۴۶/۱	۴۲/۹	۴۲/۳	۴۰/۰
قیمت محصولات تولیدشده	۶۳/۵	۸۵/۰	۸۶/۸	۶۶/۷	۹۰/۹	۷۷/۴	۸۷/۵	۶۶/۷	۸۱/۶	۷۸/۶	۷۱/۲	۶۰/۰
مصرف حامل‌های انرژی	۴۸/۱	۶۵/۰	۶۵/۸	۵۴/۲	۵۰/۰	۵۱/۲	۵۸/۳	۵۴/۲	۵۲/۶	۵۲/۴	۵۹/۶	۴۰/۰
میزان فروش محصولات	۴۸/۱	۶۵/۰	۶۳/۲	۵۰/۰	۵۴/۵	۵۸/۳	۶۶/۷	۶۶/۷	۵۲/۶	۵۷/۱	۵۵/۸	۵۰/۰
انتظارات تولید در ماه آینده	۵۵/۸	۵۵/۰	۳۹/۵	۵۰/۰	۵۰/۰	۴۰/۵	۵۸/۳	۴۱/۷	۵۱/۳	۴۰/۵	۴۸/۱	۴۰/۰

ماخذ: مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، شهریور ۱۴۰۵

در یک جمع‌بندی اولیه تصویر شامخ صنعت در شهریورماه نشان می‌دهد که بخش صنعت همچنان با ترکیبی از ضعف تقاضا، محدودیت تأمین نهاده‌ها، افزایش هزینه‌های تولید و نااطمینانی نسبت به آینده مواجه است. عبور محدود شاخص فروش از مرز ۵۰ و بهبود برخی زیربخش‌ها، هنوز برای نتیجه‌گیری درباره خروج پایدار صنعت از رکود کافی نیست. معیار اصلی بهبود پایدار، همراهی افزایش فروش با رشد سفارش‌های جدید، تثبیت تولید و کاهش محدودیت‌های تأمین خواهد بود.

تداوم انقباض فعالیت صنعتی، شکنندگی تولید صنعتی، تداوم ضعف تقاضای کالاهای صنعتی، تشدید محدودیت مواد اولیه، بهبود محدود فروش، بدون تضمین رونق، فشار بر صادرات صنعتی، افزایش فشار هزینه‌ای و در نهایت چشم‌انداز محتاطانه تولید صنعتی نکات کلیدی این بخش در دوره یاد شده می‌باشد. ضمن این که صنایع لاستیک و پلاستیک، نساجی، چوب و کاغذ، کانی غیرفلزی، فلزی و ماشین‌سازی و لوازم خانگی در شاخص کل تعدیل‌شده فصلی بالاتر از ۵۰ قرار گرفته‌اند؛ در مقابل، صنایع غذایی و فراورده‌های نفت و گاز از وضعیت ضعیف‌تری برخوردارند.

لذا تسهیل تأمین مواد اولیه و ارز، بهبود سرمایه در گردش، کاهش موانع لجستیکی و صادراتی و تقویت تقاضای مؤثر، از مهم‌ترین محورهای قابل بررسی برای حمایت از تولید صنعتی هستند.

جدول ۴: شاخص مدیران خرید (شامخ) زیربخش‌های صنعت، تعدیل فصلی شده، شهریور ۱۴۰۵

شاخص	صنایع غذایی	صنایع نساجی	پوشاک و چرم	چوب، کاغذ و مبلمان	صنایع فلز و فلزات	صنایع شیمیایی	صنایع لاستیک و پلاستیک	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	ماشین‌سازی و لوازم خانگی	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	سایر صنایع
شامخ کل فعالیت	۳۸٫۶	۵۱٫۹	۴۸٫۰	۵۱٫۹	۴۳٫۱	۴۷٫۵	۶۱٫۵	۵۲٫۷	۵۱٫۶	۵۱٫۸	۴۹٫۰	۴۳٫۷
مقدار تولید محصولات	۳۵٫۸	۶۴٫۰	۴۸٫۲	۴۴٫۸	۴۴٫۰	۴۷٫۳	۵۶٫۷	۵۳٫۲	۵۷٫۲	۵۷٫۵	۵۵٫۴	۲۵٫۶
میزان سفارشات جدید	۳۸٫۷	۵۱٫۸	۴۸٫۱	۵۱٫۶	۴۵٫۴	۵۳٫۰	۶۸٫۵	۵۹٫۷	۴۵٫۰	۵۶٫۱	۴۸٫۲	۴۸٫۶
سرعت انجام و تحویل سفارش	۵۱٫۷	۴۸٫۹	۴۷٫۲	۵۵٫۷	۴۹٫۱	۵۴٫۰	۵۸٫۳	۶۰٫۰	۵۲٫۵	۶۱٫۹	۵۱٫۴	۴۵٫۴
موجودی مواد اولیه	۳۱٫۳	۳۰٫۰	۴۴٫۷	۵۰٫۰	۱۸٫۲	۳۱٫۳	۴۷٫۴	۳۳٫۳	۴۳٫۹	۲۹٫۲	۳۳٫۹	۵۰٫۰
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۳۵٫۸	۵۰٫۰	۵۰٫۰	۵۹٫۴	۴۶٫۴	۴۲٫۹	۶۶٫۷	۴۵٫۸	۵۷٫۹	۴۱٫۹	۴۸٫۱	۵۴٫۳
قیمت خرید مواد اولیه	۹۴٫۲	۹۰٫۰	۸۹٫۵	۹۱٫۷	۱۰۰٫۰	۹۴٫۰	۹۱٫۷	۹۱٫۷	۹۶٫۱	۹۷٫۶	۸۸٫۵	۷۰٫۰
موجودی محصول نهایی در انبار	۵۱٫۸	۶۰٫۰	۳۹٫۵	۴۵٫۸	۱۸٫۲	۳۹٫۸	۴۵٫۸	۴۱٫۴	۵۱٫۳	۳۱٫۰	۴۴٫۲	۴۰٫۵
میزان صادرات کالا	۲۷٫۶	۴۲٫۷	۳۹٫۹	۵۳٫۶	۳۸٫۵	۴۲٫۷	۴۱٫۵	۴۵٫۸	۴۴٫۸	۴۲٫۹	۴۲٫۳	۴۳٫۵
قیمت محصولات تولیدشده	۶۳٫۵	۸۵٫۰	۸۶٫۸	۶۶٫۷	۹۰٫۹	۷۷٫۴	۸۷٫۵	۶۶٫۷	۸۱٫۶	۷۸٫۶	۷۱٫۲	۶۰٫۰
مصرف حامل‌های انرژی	۴۳٫۴	۶۶٫۶	۶۰٫۸	۵۷٫۱	۴۴٫۳	۵۳٫۴	۵۸٫۲	۴۷٫۶	۵۲٫۳	۶۰٫۵	۵۹٫۵	۴۶٫۰
میزان فروش محصولات	۳۹٫۲	۶۳٫۶	۴۳٫۵	۵۳٫۳	۴۴٫۲	۵۲٫۷	۶۵٫۲	۵۶٫۶	۵۳٫۲	۵۴٫۹	۵۰٫۸	۴۹٫۳
انتظارات تولید در ماه آینده	۴۶٫۶	۵۲٫۲	۴۰٫۱	۵۵٫۶	۴۸٫۴	۴۴٫۲	۵۴٫۴	۵۲٫۵	۴۵٫۷	۴۰٫۷	۴۷٫۰	۳۹٫۴

ماخذ: مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، شهریور ۱۴۰۵

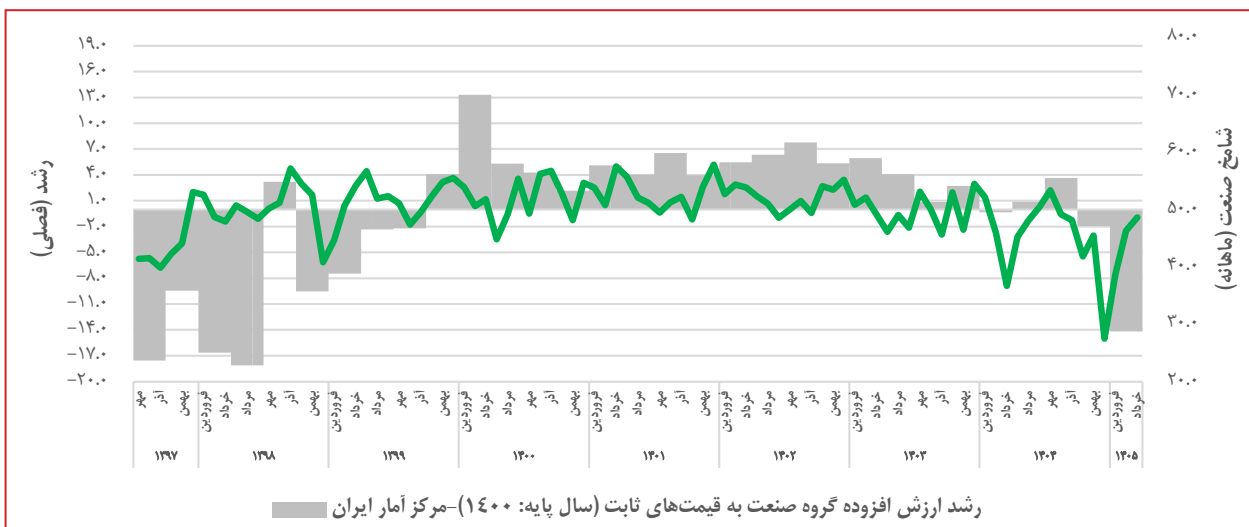
انطباق شاخص مدیران خرید صنعت با تغییرات تولید صنعتی

بررسی هم‌زمان شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت و آمار رسمی تولید صنعتی، اطلاعات مکملی برای ارزیابی وضعیت جاری بخش تولید و شناسایی تغییرات کوتاه‌مدت فعالیت‌های صنعتی فراهم می‌کند. شامخ بر اساس ارزیابی مدیران بنگاه‌ها از وضعیت فعالیت‌های اقتصادی محاسبه می‌شود و به دلیل انتشار سریع‌تر، می‌تواند در مقایسه با بسیاری از آمارهای رسمی که با وقفه زمانی منتشر می‌شوند، تصویر بهنگام‌تری از شرایط کسب‌وکار و تحولات تولیدی ارائه دهد. به‌منظور بررسی میزان هم‌راستایی این شاخص با عملکرد واقعی بخش صنعت، روند شامخ صنعت با رشد ارزش افزوده واقعی بخش صنعت بر اساس داده‌های مرکز آمار ایران مقایسه شده است. با توجه به محدودیت دسترسی به آمار ماهانه ارزش افزوده بخش صنعت، این مقایسه در سطح داده‌های فصلی انجام می‌شود.

بررسی روندهای گذشته نشان می‌دهد که در برخی دوره‌های اقتصادی، میان تغییرات شامخ صنعت و رشد ارزش افزوده بخش صنعت هم‌راستایی نسبی وجود داشته است. این موضوع نشان می‌دهد که ارزیابی فعالان صنعتی از وضعیت تولید و شرایط کسب‌وکار می‌تواند تا حدی منعکس‌کننده تغییرات ثبت‌شده در عملکرد واقعی این بخش باشد. از این منظر، شامخ صنعت را می‌توان یکی از نماگرهای مکمل برای پایش تحولات و ارزیابی جهت حرکت فعالیت‌های صنعتی در نظر گرفت. با این حال، هم‌زمانی یا هم‌جهتی تغییرات دو شاخص لزوماً به معنای وجود رابطه مستقیم، قطعی یا علی میان آنها نیست. شامخ بر پایه نظرسنجی از بنگاه‌ها و ارزیابی آنها از تغییرات تولید، سفارش‌های جدید و سایر مؤلفه‌های کسب‌وکار محاسبه می‌شود؛ در حالی که ارزش افزوده بخش صنعت بر مبنای چارچوب حساب‌های ملی و داده‌های آماری برآورد می‌شود. بنابراین، تفاوت در روش محاسبه، دوره پوشش، ماهیت اطلاعات و زمان انتشار داده‌ها باید در مقایسه و تفسیر نتایج مدنظر قرار گیرد.

از سوی دیگر، شامخ به دلیل ماهیت نظرسنجی و انتشار سریع تر، ظرفیت ارائه سیگنال های زود هنگام درباره تغییر جهت فعالیت های صنعتی را دارد. تغییرات سفارش های جدید، تولید، فروش، موجودی مواد اولیه، اشتغال و انتظارات بنگاه ها ممکن است پیش از انعکاس کامل تحولات در آمار های رسمی، نشانه هایی از بهبود یا تضعیف شرایط فعالیت صنعتی ارائه کند. در مقابل، آمار ارزش افزوده بخش صنعت، تصویری از عملکرد تحقق یافته این بخش در چارچوب حساب های ملی فراهم می آورد. از این رو، استفاده توأمان از این دو شاخص می تواند به درک دقیق تر تحولات صنعتی کمک کند؛ مشروط بر آن که تفاوت های مفهومی و آماری آنها در تحلیل نتایج لحاظ شود.

نمودار ۶: روند شامخ صنعت با رشد ارزش افزوده صنعت (مرکز آمار ایران) طی سال های اخیر

چالش ها و رهیافت ها از دید برخی از فعالان اقتصادی در شهریور ۱۴۰۵

کمبود و نایابی مواد اولیه و افزایش شدید قیمت نهاده ها: کمبود و دشواری تأمین مواد اولیه، افزایش شدید و روزانه قیمت نهاده ها و نااطمینانی درباره زمان و هزینه تأمین آنها، از مهم ترین مشکلات مطرح شده از سوی فعالان اقتصادی بوده است. برخی بنگاه ها هشدار داده اند که در صورت تأمین نشدن محموله های وارداتی، تداوم تولید آنها در ماه های آینده با خطر توقف مواجه خواهد شد. تسهیل تأمین مواد اولیه و کاهش نااطمینانی در زنجیره تأمین، از جمله اقدامات مورد تأکید برای استمرار فعالیت تولیدی است.

مشکلات واردات، تخصیص ارز و تعهدات ارزی: محدودیت در تخصیص ارز، دشواری انتقال وجوه، طولانی شدن فرایند واردات و مشکلات مربوط به رفع تعهدات ارزی، از موانع اصلی تأمین مواد اولیه و فعالیت صادرکنندگان عنوان شده است. فعالان اقتصادی بر ضرورت بازنگری در فرایندهای اجرایی و ایجاد سازوکاری تأکید دارند که ضمن رعایت ضوابط ارزی، امکان استمرار فعالیت تولیدی و صادراتی بنگاه ها را نیز فراهم کند.

اختلال در حمل و نقل و افزایش هزینه های لجستیکی: اختلال در حمل و نقل دریایی، دشواری ورود کشتی ها به بنادر ایران، افزایش هزینه های حمل، توقف یا برگشت محموله ها و محدودیت در حمل و نقل هوایی و زمینی، از دیگر مشکلات مطرح شده بوده است. برخی فعالان اقتصادی همچنین از افزایش قابل توجه کرایه حمل دریایی و مشکلات پذیرش کامیون های ایرانی در مرزها خبر داده اند. این شرایط می تواند با افزایش زمان و هزینه تأمین، فشار مضاعفی بر سرمایه در گردش و استمرار تولید بنگاه ها وارد کند.

ضعف تقاضا، رکود بازار و مشکلات فروش: ضعف تقاضا، کاهش قدرت خرید، رکود بازار، چک های برگشتی و تأخیر در وصول مطالبات، همچنان بر فروش و نقدینگی بنگاه ها فشار وارد کرده است. نوسانات شدید قیمت ها نیز با افزایش نااطمینانی خریداران، موجب به تعویق افتادن معاملات و دشوارتر شدن تصمیم گیری برای خرید شده است. در چنین شرایطی، حتی بنگاه هایی که از ظرفیت تولید

برخورد دارند، ممکن است به دلیل محدودیت تقاضا و کمبود نقدینگی نتوانند از ظرفیت خود به طور کامل استفاده کنند.

افزایش نرخ ارز و بی ثباتی قیمت ها: افزایش نرخ ارز و نوسانات شدید قیمت مواد اولیه، هزینه های تولید را افزایش داده و امکان قیمت گذاری، برنامه ریزی و انعقاد قراردادهای بلندمدت را برای بنگاه ها دشوار کرده است. برخی فعالان اقتصادی معتقدند فاصله میان قیمت نهاده ها در زمان انعقاد قرارداد و زمان اجرای آن، ریسک فعالیت تولیدی را افزایش داده و انگیزه اجرای قراردادهای تداوم همکاری های تجاری را کاهش می دهد. کاهش نااطمینانی و فراهم کردن امکان تعدیل شفاف و قابل پیش بینی قراردادهای، از جمله راهکارهای قابل بررسی در این زمینه است.

محدودیت نقدینگی و ناکافی بودن تسهیلات بانکی: فعالان اقتصادی از کاهش دسترسی به تسهیلات بانکی و متناسب نبودن میزان تسهیلات با تورم و افزایش هزینه های تولید انتقاد کرده اند. به اعتقاد آنها، در شرایط افزایش شدید قیمت ها، کاهش قدرت خرید واقعی تسهیلات و دشواری تأمین منابع مالی، توان بنگاه ها برای تأمین سرمایه در گردش و خرید مواد اولیه را بیش از پیش محدود می کند. از این رو، تقویت تأمین مالی کوتاه مدت و تسهیل دسترسی بنگاه های فعال به سرمایه در گردش، به ویژه در زنجیره های تأمین آسیب پذیر، اهمیت بیشتری پیدا می کند.

محدودیت انرژی و زیرساخت: قطعی برق و دشواری تأمین سوخت مناسب و ارزان برای ژنراتورها، همچنان از موانع فعالیت تولیدی عنوان شده است. تداوم این محدودیت ها، در کنار کمبود مواد اولیه و ضعف تقاضا، می تواند ظرفیت عملیاتی صنایع را کاهش دهد، هزینه های تولید را افزایش دهد و برنامه ریزی بنگاه ها را با اختلال مواجه کند. بهبود قابلیت اتکای تأمین انرژی و پیش بینی پذیرتر شدن برنامه های محدودیت مصرف، از جمله الزامات حمایت از استمرار تولید است.

با توجه به مشکلات و چالش های یاد شده، رهیافت های پیشنهادی باید همزمان بر عرضه و تقاضا متمرکز باشند. تسهیل تأمین مواد اولیه و ارز، کاهش اختلالات حمل و نقل، بهبود دسترسی به سرمایه در گردش، کاهش نااطمینانی قیمت ها و تقویت تقاضای مؤثر، مجموعه ای مکمل برای حمایت از فعالیت بنگاه ها است.

جمع بندی کلی

نتایج شامخ شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می دهد که رکود فعالیت اقتصادی همچنان ادامه دارد و همزمان، محدودیت های سمت عرضه و افزایش فشار هزینه ای نقش پررنگ تری در تعیین وضعیت بنگاه ها پیدا کرده اند. کاهش موجودی مواد اولیه برای هفدهمین ماه متوالی، در کنار افزایش شدید قیمت نهاده ها، نشان می دهد که تأمین مواد اولیه به یکی از گلوگاه های اصلی فعالیت اقتصادی تبدیل شده است. دیدگاه های مطرح شده از سوی فعالان اقتصادی نیز این تصویر را تأیید می کند؛ به طوری که کمبود و نایابی مواد اولیه، محدودیت تخصیص ارز، مشکلات واردات و افزایش هزینه های حمل و نقل از مهم ترین موانع فعالیت بنگاه ها عنوان شده اند.

در سمت تقاضا نیز شاخص سفارش های جدید برای هجدهمین ماه متوالی در محدوده انقباضی قرار داشته است. بنابراین، بنگاه ها از یک سو با دشواری تأمین مواد اولیه و افزایش هزینه های تولید و از سوی دیگر با ضعف تقاضا و کاهش قدرت خرید مواجه اند. همزمانی این دو وضعیت، امکان انتقال کامل افزایش هزینه ها به قیمت فروش را محدود می کند و می تواند بنگاه ها را به کاهش حاشیه سود، محدود کردن سطح فعالیت یا تعدیل نیروی انسانی سوق دهد.

افزایش قیمت مواد اولیه در شرایط ضعف تقاضا، یکی از مهم ترین پیام های اقتصادی شهریورماه است. در حالی که شاخص قیمت خرید نهاده ها در کل اقتصاد افزایش قابل توجهی داشته و در بخش صنعت به بالاترین سطح دوره های گذشته رسیده است، امکان افزایش متناسب قیمت محصولات و خدمات به دلیل محدودیت قدرت خرید مشتریان با موانعی روبه روست. در نتیجه، فشار هزینه ای می تواند نقدینگی و حاشیه سود بنگاه ها را تحت تأثیر قرار دهد و توان آنها برای تأمین سرمایه در گردش، استخدام نیروی جدید و سرمایه گذاری را محدودتر کند.

در بخش صنعت، آثار این فشارها در زنجیره تولید آشکارتر است. کاهش موجودی مواد اولیه، تداوم ضعف سفارش های جدید و بازگشت شاخص تولید به محدوده انقباضی نشان می دهد که بهبود فعالیت صنعتی در ماه قبل به روندی پایدار تبدیل نشده است. همچنین، کاهش موجودی محصول نهایی در انبارها می تواند ناشی از فروش و مصرف ذخایر قبلی، کاهش تولید یا دشواری

جایگزینی موجودی‌ها به دلیل محدودیت تأمین مواد اولیه باشد. از این‌رو، این تغییر به‌تنهایی نشانه‌ای قطعی از بهبود تقاضا یا افزایش پایدار فروش محسوب نمی‌شود.

از سوی دیگر، بهبود محدود شاخص فروش صنعت پس از ده ماه کاهش متوالی، در شرایطی رخ داده است که سفارش‌های جدید همچنان در محدوده انقباضی قرار دارند و انتظارات تولید برای ماه آینده بدبینانه‌تر شده است. بنابراین، هنوز شواهد کافی برای ارزیابی این بهبود به‌عنوان آغاز یک روند پایدار وجود ندارد. عواملی مانند حراج‌های پایان فصل و تغییرات مقطعی در فروش برخی رشته‌فعالیت‌ها نیز ممکن است در این تحول نقش داشته باشند؛ موضوعی که برای تأیید آن به شواهد تکمیلی نیاز است. در تجارت خارجی نیز استمرار انقباض صادرات، همراه با مشکلات انتقال وجوه، تخصیص ارز، اختلالات حمل‌ونقل و افزایش هزینه‌های لجستیکی، فشار مضاعفی بر بنگاه‌های صادراتی وارد کرده است. این شرایط علاوه بر محدود کردن امکان فروش در بازارهای خارجی، می‌تواند از طریق دشوارتر کردن واردات مواد اولیه و تجهیزات، تأمین نهاده‌های موردنیاز تولید را نیز با اختلال مواجه کند. به این ترتیب، مشکلات تجارت خارجی ممکن است هم‌زمان بر دو سوی زنجیره فعالیت بنگاه‌ها، یعنی تأمین نهاده و فروش محصول، اثر منفی بگذارد.

در مجموع، وضعیت شهریورماه سال جاری را می‌توان حاصل هم‌زمانی دو چرخه محدودکننده دانست. در چرخه نخست، کمبود مواد اولیه و افزایش هزینه نهاده‌ها، فشار بر نقدینگی و حاشیه سود را تشدید می‌کند و می‌تواند توان تولید، استخدام و سرمایه‌گذاری بنگاه‌ها را کاهش دهد؛ روندی که در صورت تداوم، به تضعیف بیشتر عرضه و فعالیت اقتصادی منجر خواهد شد. در چرخه دوم، کاهش قدرت خرید و ضعف تقاضا به افت سفارش‌های جدید و محدود شدن فروش می‌انجامد و امکان انتقال افزایش هزینه‌ها به قیمت نهایی را کاهش می‌دهد. تداوم هم‌زمان این دو چرخه، ظرفیت بنگاه‌ها برای جذب شوک‌های جدید و حفظ سطح فعالیت را محدودتر می‌کند.

در چنین شرایطی، بدتر شدن انتظارات اقتصادی و صنعتی برای دومین ماه متوالی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند، زیرا زمانی که بنگاه‌ها چشم‌انداز روشنی از بهبود تقاضا و ثبات هزینه‌ها ندارند، احتمالاً در استخدام، سرمایه‌گذاری، افزایش ظرفیت تولید و پذیرش تعهدات جدید محتاط‌تر عمل می‌کنند. در نتیجه، خروج از وضعیت انقباضی صرفاً با تحریک یک مؤلفه امکان‌پذیر نیست و بهبود پایدار نیازمند کاهش محدودیت‌های تأمین مواد اولیه و تجارت خارجی، ثبات بیشتر هزینه‌های تولید و تقویت تقاضای مؤثر است.

وضعیت شاخص در سطح بین‌الملل

شاخص PMI جهانی تولید که توسط J.P.Morgan محاسبه می‌شود (PMI جهانی توسط S&P Global و J.P.Morgan در همکاری با ISM و IFPSM تهیه می‌شود)، در سپتامبر ۲۰۲۶ با افزایش از ۵۳/۵ در ماه اوت به ۵۴/۳ رسید. این افزایش از شتاب‌گیری رشد فعالیت اقتصادی جهان حکایت دارد و شاخص را به بالاترین سطح خود از نوامبر ۲۰۲۱ رسانده است. در این ماه، رشد سفارش‌های جدید نیز شتاب گرفت و فعالیت اقتصادی در بخش خدمات و تولید صنعتی همچنان در محدوده رونق قرار داشت. شاخص فعالیت کسب‌وکار بخش خدمات به ۵۴/۵ رسید و شاخص تولید بخش صنعت نیز با ثبت ۵۳/۸، تداوم رشد تولید صنعتی در سطح جهانی را نشان داد. به این ترتیب، بهبود فعالیت اقتصادی به یک بخش محدود نمانده و در هر دو بخش اصلی اقتصاد، یعنی خدمات و صنعت، مشاهده شده است. با وجود بهبود فعالیت اقتصادی، فشارهای هزینه‌ای نیز تشدید شده‌اند. گزارش‌های مربوط به بخش تولید نشان می‌دهد که افزایش قیمت نهاده‌ها و قیمت فروش محصولات صنعتی شتاب گرفته است؛ وضعیتی که می‌تواند در صورت تداوم، هم‌زمان با حمایت از رشد اسمی درآمد بنگاه‌ها، چالش‌هایی برای مهار تورم ایجاد کند.

در مجموع، داده‌های PMI جهانی در سپتامبر ۲۰۲۶ تصویری از شتاب‌گیری فعالیت اقتصادی همراه با افزایش فشارهای تورمی ارائه می‌کند. این روند در مقایسه با وضعیت انقباضی شامخ ایران، اهمیت بررسی عوامل داخلی مؤثر بر عملکرد بنگاه‌های ایرانی، از جمله محدودیت تأمین مواد اولیه، نوسانات ارزی، مشکلات تجارت خارجی و ضعف تقاضای داخلی را برجسته می‌سازد.

معرفی طرح شاخص مدیران خرید (شامخ)

از میان شاخص‌های متنوع و گوناگون اقتصادی که توسط کشورها و سازمان‌های بین‌المللی انتشار می‌یابند، شاخص Purchasing PMI (Manager's Index)، که در فارسی به اختصار شامخ نام‌گذاری شده است، یکی از مهم‌ترین شاخص‌های اقتصادی است که مورد پذیرش اکثر کشورهای توسعه‌یافته قرار دارد. در حال حاضر شاخص شامخ برای حدود ۲۹۰۰۰ بنگاه بخش خصوصی در بیش از ۴۰ کشور دنیا محاسبه و منتشر می‌شود. این شاخص که بر اساس پایش پرسشنامه‌ای به دست می‌آید، بینش آنی و تصویر سریعی از شرایط اقتصاد کلان به‌ویژه وضعیت رونق و رکود در بخش‌های صنعت و خدمات ارائه می‌دهد.

در طرح شامخ، از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شود به ۱۲ پرسش مطرح‌شده در قالب سه معیار وضعیت نسبت به ماه پیش (بهتر شده، بدتر شده و یا تغییری نکرده است)، پاسخ دهند. در صورت انتخاب گزینه بیشتر از ماه قبل: عدد ۱، گزینه بدون تغییر: عدد ۵/۰ و گزینه کمتر از ماه قبل: عدد صفر برای آن پرسش ثبت می‌شود. مجموع حاصل ضرب درصد پاسخ‌گویان به هریک از گزینه‌ها در عدد همان گزینه، مبین عدد شامخ در آن پرسش است. در نهایت معیار سنجش این شاخص عددی بین ۱۰۰ تا ۱۰۰ است. عدد

۱۰۰ و ۱۰۰ به ترتیب به معنای آن است که ۱۰۰ درصد پاسخ‌گویان گزینه "بدتر شده است" و "بهتر شده است" را انتخاب نموده‌اند، عدد ۵۰ نشان‌دهنده عدم تغییر وضعیت نسبت به ماه قبل، بالای ۵۰ نشانه بهبود وضعیت نسبت به ماه قبل و زیر ۵۰ به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به ماه قبل است. بر این اساس، چنانچه عدد محاسبه‌شده زیر ۵۰ باشد، اما از عدد محاسبه‌شده ماه قبل بیشتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بدتر شدن وضعیت، کاهش یافته است. در مقابل، چنانچه عدد محاسبه‌شده بالای ۵۰ باشد اما از عدد ماه قبل کمتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بهبود وضعیت در مقایسه با ماه قبل، کاهش یافته است.

۱. مقدار تولید محصولات (پرسش اصلی با ضریب ۲۵٪) ۲. میزان سفارشات جدید (پرسش اصلی با ضریب ۳۰٪) ۳. سرعت انجام و تحویل سفارش (پرسش اصلی با ضریب ۱۵٪) ۴. موجودی مواد اولیه (پرسش اصلی با ضریب ۱۰٪) ۵. میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (پرسش اصلی با ضریب ۲۰٪) ۶. قیمت خرید مواد اولیه ۷. موجودی محصول نهایی در انبار ۸. میزان صادرات کالا ۹. قیمت محصولات تولیدشده ۱۰. مصرف حامل‌های انرژی ۱۱. میزان فروش محصولات ۱۲. انتظارات تولید در ماه آینده

PMI در برخی از کشورها در سپتامبر ۲۰۲۶

عنوان: طرح شاخص مدیران خرید (شامخ)

تاریخ: شهریور ماه ۱۴۰۵ / شماره گزارش: ۹۶ ام / RC - 1405 - CSM - S1 - PM - 1259

صاحب انتشار: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، مرکز پژوهش‌ها (مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴)

تهیه و تنظیم: زهرا ناصری و حانیه زیادلو

همکاران: سیدعلی رنجبر، فاطمه بهروزی هما، الهام حسینی شبستری، فاطمه قهرمانی و لیلا قربانپور

ناظران علمی: عیسی منصوری، علالدین ازوجی و محمدرضا دوست محمدی

تلفن تماس: ۰۲۱-۸۵۷۳۳۶۰۰

ملاحظات: الف- حقوق معنوی اثر متعلق به پدیدآورندگان و حقوق مادی آن، به مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران تعلق دارد و استفاده از آن با ذکر مآخذ بلامانع خواهد بود.

ب- مطالب این گزارش لزوماً بیانگر نظر رسمی مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران نمی‌باشد.

آدرس: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵، کد پستی: ۱۵۸۳۶۴۸۴۹۹